

ARSLANTEPE HÖYÜĞÜ TRIPADVİSOR ÇEVİRİMİÇİ YORUMLARININ İÇERİK ANALİZİ İLE İNCELENMESİ

A Content Analysis of Arslantepe Mound (Melid) TripAdvisor Online Comments

* Yunus TOPSAKAL

ÖZET

Çalışmanın amacı önemli tarihi kalıntılara sahip olan Malatya Arslantepe Höyüğü'nün çevrimiçi yorumlarının incelenmesi, höyük alanı ile ilgili görüşlerin ortaya çıkarılması ve bu doğrultuda önerilerde bulunmaktadır. Çalışmada içerik analizi uygulanmıştır. Çevrimiçi yorum sitesi olan TripAdvisor üzerinden Malatya Arslantepe Höyüğü ile ilgili yapılmış toplam 81 ziyaretçi yorumu bulunmaktadır. Bu yorumlar içerik analizi ile incelenmiştir. Ziyaretçilerin yarısından fazlası (%58,03) Arslantepe Höyüğü için mükemmel oyu kullanmışken, 1 adet berbat ve 2 adette kötü oyu Arslantepe Höyüğü için verilmiştir. 11 ziyaretçi yorumuna "mutlaka ziyaret edin" başlığı vermiştir. Yorumlar incelendiğinde genel olarak alanın tarihi ile ilgili yorumlar yapılmıştır. Tanıtım ve bilgilendirmelerinde yer alan Arslantepe'nin Arslantepe olarak güncellenmesi ve Arslantepe'den çıkarılan eserlerin tekrar Arslantepe'ye getirilerek burada bir müze içerisinde sergilenmesi önerilmektedir. Çalışmada TripAdvisor sitesinde yer Arslantepe ve Arslantepe Höyüğü başlıkları altında yer alan toplam 81 ziyaretçi yorumu kullanılmıştır. Gelecek çalışmalarda anket yöntemi ile veri toplanıp inceleme yapılması planlanmıştır. Çalışma ile bölgenin tanıtımının yapılması toplum için, geliştirilmiş öneriler ise yerel yönetimler ve politika yapıcılar için etkilere sahiptir. Çalışma kültür turizmi kapsamında bölgenin değerlendirilmesi için bir adım olarak görülebilir. Çalışmadan özellikle yerel halk, yerel yönetimler, politika yapıcılar ve akademisyenlerin yararlanması beklenmektedir. Çalışma Arslantepe Höyüğü ile yapılmış ilk kültür turizmi çalışmalardan biri olarak özgün değere sahiptir denilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kültür turizmi, Arslantepe Höyüğü, TripAdvisor, İçerik Analizi

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the online comments of the Malatya Arslantepe which has important historical ruins in the world, to reveal the views about the Arslantepe and to give suggestions in this context. Content analysis was applied in this study. There are 81 visitor reviews on the online review site TripAdvisor related to Malatya Arslantepe Mound with online reviews site. These comments were analyzed by content analysis. More than half of the visitors (58,03%) used the perfect vote for Arslantepe Mound, while 1 awful and 2 bad votes were given for the Arslantepe Mound. 11 visitor have "must visit" title for their comments. When the comments were examined, comments were made about the history of the area in general. It is recommended that Arslantepe which is included in the promotions and informations, should be updated as Arslantepe. It is recommended that the artifacts from Arslantepe be brought back to Arslantepe and exhibited in a museum near mound. In the study, a total of 81 visitor reviews under the titles of Arslantepe and Arslantepe Mound were included on TripAdvisor. In future studies, it is planned to collect data by survey method. The promotion of the region with the study has implications for the community and the developed recommendations have implications for local governments and policy makers. The study can be seen as a step for the evaluation of the region within the scope of cultural tourism. It is expected that local people, local governments, policy makers and academicians will benefit from the study. This research is one of the first research conducted with Arslantepe, so it has the original value.

Keywords: Culture tourism, Arslantepe Mound, TripAdvisor, Content Analysis

doi.org/10.32958/gastoria.570808

Yazar Bilgileri

ORCID:

* 0000-0003-3202-5539

Email:

* topsakal.yunus@gmail.com

GİRİŞ

Deniz-güneş-kum turizminin çekiciliği azaldıkça, ziyaretçiler diğer turizm seçeneklerine ilgi duymaya başlamaktadır. Bu seçeneklerden biri kültür turizmidir. Kültürel turizmi, köklerini 16. yüzyılda İngiltere’de gerçekleştirilen Büyük Tur’dan (Grand Tour) alan bir turizm biçimi olarak kabul edilmektedir (Feifer, 1985). Kültür turizmi, bir yerin kendine özgü karakterini, halklarını ve ürünlerini veya üretim yapılarını görmek veya deneyimlemek amacıyla boş zaman seyahati kapsamında bir özel ilgi turizmidir (Adams, 2008: 201).

Avrupa Komisyonu tarafından 2002 yılında Avrupalılar için kültürel tüketim alışkanlıkları konusunda yapılan bir araştırmaya göre, insanlar yurtdışındaki müzeleri kendi yaşadıkları bölgedeki müzeleri ziyaret ettikleri kadar ziyaret etme eğilimindedir (Avrupa Komisyonu, 2002). Özellikle Çin gibi Uzakdoğu ülkelerinin sahip olduğu büyük turist potansiyeli ve bu turistlerin seçtikleri destinasyonlarda kültürel deneyim araması ile kültür turizmine verilen önem artmaktadır. Türkiye kültür turizmi bağlamında oldukça önemli bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin turizm amaçlı (zarar vermeden) sürdürülebilir bir şekilde kullanılması turizm pazarının kültür turizminden aldığı payı arttırabilir. Kültür turizmi kapsamında arkeolojik ve tarihi yerlerin anımsanmayacak önemi vardır. Ülkemiz arkeolojik ve tarihi yerler kapsamında oldukça zengin tarihi alanlara sahiptir. Bunlardan biri de Malatya ilinde bulunan Arslantepe Höyüğü’dür.

Arslantepe Höyüğü Türkiye’nin sahip olduğu tarihe ışık tutan önemli höyüklerden biridir. Arslantepe Höyüğü ismini taştan yapılmış iki aslan heykelinden almaktadır. Höyükte bulunan iki aslan heykeli, M.Ö. I. binyılın başına tarihlenen sarayın girişinde yer almaktaydı. Arslantepe Höyüğü’nün üst tabakasında İslam; Bizans ve Roma Dönemi kalıntılara rastlanmıştır (Palmieri, 1981). Höyükte birçok kil mühre, kerpiç saraya, madeni nesnelere ve ilk kılıçlara kadar tarihe ışık tutan eserler bulunmuştur. Bundan dolayı Frangipane (2001) Malatya havzasını Anadolu ve Mezopotamya gelenekli, farklı kültür bölgelerinin arasında kalan, zaman zaman karşıtı zaman zaman da bunların bütünleşmesi ile gerçekleşen farklı bir oluşum bölgesi olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı dünyada önemli tarihi kalıntılara sahip Malatya Arslantepe Höyüğü’nün TripAdvisor çevrimiçi yorumlarının incelenmesi, höyük alanı ile ilgili görüşlerin ortaya çıkarılması ve bu doğrultuda önerilerde bulunmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kültür Turizmi

Kültür turizmi kavramını tanımlamaya çalışmak görüldüğü kadar kolay değildir; bu karmaşık kavramın farklı ziyaretçiler ve akademisyenler için farklı anlamları olabilmektedir. Bu nedenle akademisyenler arasında tanımı ve kavramsallaştırılması konusunda bazı tartışmalar bulunmaktadır (Richards 2005). Bu bağlamda, McKercher ve Du Cros (2002) kültür turizmi için tanım sayısı neredeyse kültürel turist sayısı ile eşleşiyor demektedir. McIntosh ve Goeldner’e (1990) göre kültürel turizmi seyahatin bütün yönleriyle, ziyaretçilerin başkalarının tarihini ve mirasını ya da çağdaş yaşam veya düşünce biçimlerini öğrendiği konuları kapsadığını belirtmektedir.

Ashworth ve Dietvorst (1995) turizmle ilgili üç kültür tanımını sınıflandırmıştır. İlk ve en dar tanım, estetik verimliliktedir. “Sanat Turizmi” olarak kabul edilen tanıma göre, genellikle sanat ve sanat ürünleri ve performansı ile ilgili olarak turizm için metalaştırılacak en basit

kültür şeklidir; yani tiyatro, bale, konser, festivaller, müzeler ve opera performansları. İkinci kültür tanımı, korunmuş binaların ve korunmuş şehir manzaralarının yanı sıra tarihi olaylar ve kişilikleri ile ilişkili yerlerin bir karışımıyla ortaya çıkan “Miras Turizmi” olarak geçmektedir. Ashworth’un bahsettiği üç kültür tanımının sonuncusu ve en genel olanı “Konuma Özgü Turizm” kültürün ortak bir değerler kümesi, tutumlar ve dolayısıyla bir sosyal grubun davranışı olarak tanımlanabileceği anlamına gelebilmektedir.

Pereiro (2002) kültürel turizmin metalaşma süreci, miras ve geçmiş için bir nostalji, psikolojik bir deneyim, öğrenme ve merak süreci, modern bir hac şekli, kültürel değerleri temsil eden bir endüstri ve kültürel bir tüketim şekli olarak farklı bir şekilde tanımlanabileceğini ifade etmektedir. Stebbins’a (1996) göre kültür turizmi ister estetik, isterse entelektüel, duygusal veya psikolojik olsun, yeni ve derin kültürel deneyimlerin arayışı ve katılımına dayanan özel ilgi turizmi türüdür. En detaylı tanımlamalardan biri ICOMOS (Uluslararası Kültür Turizmi Bilimsel Komitesi) tarafından sağlanmıştır: “Kültür turizmi, insanların diğer insanların yaşam tarzlarını deneyimlemeleri ve böylece kazanmalarını sağlayan bir etkinlik olarak tanımlanabilir. Böylelikle ilk elden geleneklerini, göreneklerini, fiziksel çevresini, entelektüel fikirlerini ve daha önceki zamanlardan kalan mimari, tarihi, arkeolojik veya diğer kültürel öneme sahip olanları anlama sağlanabilmektedir. Kültür turizmi, ziyaret edilen mekanın niteliği hakkında bir anlayış veya takdir kazanmaya çalıştığından, rekreasyonel turizmden farklıdır” (ICOMOS Kültür Turizmi Tüzüğü, Nisan 1997).

McKercher ve Du Gros (2002) tarafından kültürel turizm için ayrıntılı bir tipoloji geliştirilmiştir. Yazarlar kültürel turistleri deneyim düzeylerine ve aynı zamanda seyahatlerinde motivasyon olan kültürün önemine göre sınıflandırmışlardır. İlk üç tür kültürel turist; amaç bakımından bir destinasyon seçmek için ana motivasyonları kültür deneyimleme olması nedeniyle temel kültürel turist olarak kabul edilebilirler. Stebbins (1996) tarafından sağlanan tipoloji ile karşılaştırıldığında, bu üç tür kültürel turist uzmanlık alanı ve diğer ikisi; gündelik ve tesadüfi, genel kültürel turistler kategorisine girmektedir. McKercher ve Du Cros’un (2002) kültürel turistler tipolojisi şunlardır;

- Amaçlı kültürel turist - bir destinasyonu ziyaret etmenin temel nedeni kültürel turizmdir ve turist çok derin bir kültürel deneyime sahiptir.
- Gezici kültürel turist - bir destinasyonu ziyaret etmenin temel nedeni kültürel turizmdir; fakat deneyim daha sığdır.
- Serendipitous (tesadüfen keşfeden) kültürel turist - kültürel turizm nedenleriyle seyahat etmeyen; fakat katıldıktan sonra derin bir kültürel turizm deneyimine sahip olan bir turist.
- Günlük kültürel turist - bir destinasyonu ziyaret etmenin zayıf bir nedeni kültürel turizmdir ve elde edilen deneyim sığdır.
- Tesadüfi kültürel turist - bu turistler kültürel turizm nedenleriyle seyahat etmemekte; fakat yine de bazı faaliyetlere katılmakta ve sığ deneyimler yaşamaktadır.

Aubert ve Csapo’ya (2002) göre kültürel turizmin cazibe merkezleri üç gruba ayrılabilir: yapılar ve maddi değerler (binalar, farklı sanat formlarının maddi değerleri), gündelik hayata bağlı kültürel değerler (boş zaman, yaşam tarzı, alışkanlıklar, gastronomi) ve etkinlikler ve festivallerdir. Benzer bir yaklaşım ile Munsters (1996) Hollanda ve Belçika’daki çeşitli kültürel turizm cazibe merkezlerini iki başlık altında sınıflandırmıştır.

Bunlar; gezi yerleri (anıtlar, müzeler, rotalar, tema parklar) ve etkinliklerdir (kültürel-tarihi olaylar, sanat etkinlikleri etkinlikler ve görülecek yerler). European Centre For Training and Regional Co-operation (ECTARC) (1989) kültür turizmi ile ilgili kaynakları şu şekilde tanımlamıştır;

- Arkeolojik alanlar ve müzeler
- Mimari (kalıntılar, ünlü binalar, bütün kasabalar)
- Sanat, heykel, el sanatları, galeriler, festivaller, etkinlikler
- Müzik ve dans (klasik, halk, çağdaş)
- Drama (tiyatro, filmler, dramatisitler)
- Dil ve edebiyat çalışması, turlar, etkinlikler
- Dini bayramlar, haclar
- Tamamlanmış (halk veya ilkel) kültürler ve alt kültürleri.

Csapo (2012) yedi ana kültür turizm türü belirlemiş ve her birinin ürünlerine örnekler vermiştir. Yedi ana kültür turizmi ve ürünleri Tablo 1’de verilmiştir. Bu kültür turizmi türlerinin turizm ürünleri incelendiğinde ise sinemadan mimariye, tarihi anıtlar ve kütüphanelere kadar çok çeşitli kültür turizmi ürünü bulunmaktadır. Kültür turizmi mevsimselliği önlemek, kültürel gelişim, bölgesel kalkınma gibi özelliklere sahipken, aynı zamanda olumsuz etkilere de sahiptir. Kültür turizminin olumlu ve olumsuz etkilerine örnekler Horvath (1999) tarafından verilmiştir.

Kültür turizmin bazı olumlu etkileri;

- Bölgesel kültürün gelişimi,
- Doğal yaşam alanlarının korunması,
- Turizm bölgelerinin vurgulanması,
- Yerel geleneklerin ve kültürün güçlendirilmesi,
- Daha az mevsimsellik, turizm sezonunu uzatabilir,
- Sürdürülebilir turizm için önemli olabilir.

Kültür turizmin bazı olumsuz etkileri;

- Kültür ticarileşir,
- Çevre zarar görebilir,
- Çevre durumuna karşı hareket eden turizm yatırımları,
- Yerel geleneklere özgü olmayan mimari,
- Taşıma kapasitesi problemleri,
- Kültür turizmi sadece bağımlı bir role sahiptir (paket tur ihtiyacı),
- Çatışma kaynağı.

Tablo 1. Temel Kültür Turizmi Türleri

Kültür Turizmi Türü	Turizm Ürünü
Miras Turizmi	<ul style="list-style-type: none"> • Doğal ve kültürel miras (doğaya bağlı); • Somut<ul style="list-style-type: none"> - yerleşik miras, - mimari alanlar, - dünya miras bölgeleri, - ulusal ve tarihi anıtlar • Soyut<ul style="list-style-type: none"> - edebiyat, - sanatlar, - folklor • Kültürel miras alanları<ul style="list-style-type: none"> - müzeler, koleksiyonlar, - kütüphaneler, - tiyatrolar, - etkinlik yerleri, - tarihi kişilere bağlı anılar
Kültürel Tematik Rotalar	<ul style="list-style-type: none"> • Çok çeşitli temalar ve türler:<ul style="list-style-type: none"> - manevi, - endüstriyel, - sanatsal, - gastronomik - mimari, - dilsel, - yerel, - azınlık
Kültürel Şehir Turizmi	<ul style="list-style-type: none"> • “klasik” şehir turizmi, gezi • Avrupa’nın Kültür Başkentleri • Kültür turizmi için yaratıcı alan olarak şehirler
Gelenekler, Etnik Turizm	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel kültürlerin gelenekleri • Etnik çeşitlilik
Etkinlik ve Festival Turizmi	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel festivaller ve etkinlikler<ul style="list-style-type: none"> - müzik festivalleri ve etkinlikleri (klasik veya pop müzik) - güzel sanatlar festivalleri ve etkinlikleri
Dini Turizm, Hac Yolları	<ul style="list-style-type: none"> • Dini motivasyonla dini yerleri ziyaret etmek • Dini motivasyon olmadan dini yerleri ziyaret etmek (mimari ve kültürel öneminin görülmesi istenir) • Hac yolları
Yaratıcı Kültür, Yaratıcı Turizm	<ul style="list-style-type: none"> • Geleneksel kültürel ve sanatsal etkinlikler<ul style="list-style-type: none"> - performans sanatları, - görsel sanatlar, - kültürel miras ve edebiyat • Kültürel endüstrilerin yanı sıra<ul style="list-style-type: none"> - basılı işler, - multimedya, - basın, - sinema, - görsel-işitsel ve fonografik yapımlar, - zanaat, - tasarım ve kültür turizmi

Kaynak: Csapo, 2012

Kültür Turizmi Çalışmaları

Bingöl (2004) amacı öncelikle Akdeniz bölgesinde yer alan kültürel değerlerin bir analizini yapmak ve daha sonra da inanç ve kültür turizmi amaçlı olarak değerlendirilmelerinin önemi üzerinde durmak için çalışma gerçekleştirmiştir. Yazar, ulusal ve uluslararası tanıtımda basın rolü yadsınamaz olduğu için, televizyon, gazete ve broşürler yardımıyla Akdeniz bölgesinin kültür ve inanç turizmi ile ilgili eserlerinin tanıtılmasını önermiştir. Tapur (2009) Konya ilinin kültür ve inanç turizmi potansiyelini araştırmayı amaçlayan çalışmasında Konya il merkezi ve ilçelerinin kültür ve inanç turizmi açısından önemli bir turizm potansiyelinin olduğunu belirlemiştir.

Aklanoğlu (2010) çalışmasında Beypazarı'nın doğal ve kültürel özelliklerini ortaya koymuş, kültür turizmi kapsamında değerlendirilebilecek bileşenleri belirlemiş ve turizm açısından değerlendirilmesi için öneriler geliştirmiştir. Halkın kültür turizmi konusunda bilinçlendirilmesi, sahip olduğu değerleri koruyup geliştirmesi gibi konularda güçlük yaşanması söz konusu olmayıp, yeterli bilince sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kurgun ve Yumuk (2013) turistik el sanatlarının kültürel turizmin geliştirilmesine ve sürdürülebilmesine sağlayabileceği katkıları araştırmak amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada Görece ve Nazarköy boncuk atölyeleri işletmecilerini incelemiştir. Yöresel el sanatlarının kültürel turizmin gelişimi üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu; boncuk üretimindeki en temel sorunların ise hammadde eksikliği ve Çin malı boncukların olumsuz etkisi olduğu yönünde bulgulara ulaşmışlardır.

İbret vd (2015) Kastamonu şehrinin kültür ve inanç turizmi açısından önemli olan yerleri hakkında durum tespiti yapılarak, bu potansiyellerin kullanım durumunun ortaya konulması hedefiyle çalışma gerçekleştirmişlerdir. Kastamonu'nun kültürel zenginliklerinden olan yöresel el sanatları teşvik edilerek tanıtımına ağırlık verilmesini, şehirde çeşitli sebeplerle yıkılmış ya da yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan eski ev ve konaklar onarılarak Safranbolu'da olduğu gibi turizme kazandırılmasını önermişlerdir. Atasoy vd (2018) amacı kırsal turizm kapsamında önemli turistik ürün niteliğinde olan Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası'nın hak ettiği tanıtımının yapılarak ülke ekonomisine katkılarının ve değerinin daha uzun yıllar ötesine taşınmasının sağlanması olan çalışmalarında, Divriği Garip Musa Şenliği'nin ulusal ve uluslararası bir etkinlik haline getirilmesi için gerekli çalışmalar yapılmasının faydalı olacağını ifade etmiştir.

Arslantepe Höyüğü'nün Genel Özellikleri

Arslantepe Höyüğü, Malatya Ovası'nda, Toros dağlarının kuzeyinde, Fırat Nehri'nin sağ yakasında yer almaktadır. Arslantepe Höyüğü uzun ve sürekli yerleşim tabakalarına (Geç Kalkolitik'ten Tunç Çağı'na ve Bizans dönemine kadar) ve çok geniş kazı alanına sahiptir (Frangipane vd, 2009). Arslantepe'de 1980 - 2000 yıllarında yapılan kazılarda geniş bir kamu alanı ve çeşitli merkezi faaliyetlerin (tören / dini, ekonomik, idari ve politik) yapıldığı anıtsal yapılar ortaya çıkarılmıştır. Hepsi şiddetli yangınlarla tahrip olan bu binalar, "erken devlet" sisteminin nasıl çalıştığı ve tarihsel kökleri ve alanın bu aşdaki rolü hakkında önemli bilgiler sağlayan birçok materyali kapsamaktadır. Geç Uruk

dönemlerinde Büyük Mezopotamya'nın tüm bölgelerini birbirine bağlayan bölgelerarası ilişkilerin bu alanda gerçekleştiği belirlenmiştir (Frangipane, 2001).

Höyükte yapılan kazılar sonucunda; M.Ö. 3300-3000 yıllarına ait bir kerpiç saray, M.Ö.3600-3500'lere ait tapınak, iki bini aşkın mühür baskısı, kaliteli metal eserler bulunmuştur. Elde edilen veriler göstermektedir ki o dönemde Arslantepe, aristokrasinin doğduğu ve ilk devlet şeklinin ortaya çıktığı resmi, dini ve kültürel bir merkezdir (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr>). Sarayın koridor duvarları baskı motif ve duvar resimleri ile bezenmiştir. Binanın çeşitli bölümlerinde çok sayıda mühür baskısının bulunması, idari etkinliklerin yoğunluğunu ve bu işlerde, malları depolardan alma ve mühürleme yetkisi bulunan çok sayıda memurun çalıştığını ortaya koymaktadır. Duvarlardaki zengin bezeme ve kabartmalarda gücü simgelemektedir. Bu bütün etkinliklerin merkezileştirildiği, kayıt amacıyla etkin bir mühürleme sisteminin kullanıldığı ve giderek bürokrasinin geliştiği, güçlü siyasi ve dini kurumları olan bir devlet sisteminin doğuşuna kanıttır. Geçmişte daha çok dinsel amaçlar için yapılan büyük yapı ilk kez başka işlevlerde kazanıp içinde kamu hizmetlerinin de görüldüğü, mimari açıdan gelişmiş, böylece Yakın Doğu'da sarayın başlangıcını oluşturmuştur (<http://www.malatyakulturturizm.gov.tr>).

YÖNTEM

Bu çalışmada ikincil verilerden yararlanılmış ve elde edilen verilere içerik analizi uygulanmıştır. TripAdvisor.com sitesinden Arslantepe Höyüğü hakkındaki ziyaretçi yorumları incelenmiştir. İsim karışıklığında dolayı çevrimiçi yorum sitesinde aynı yer için Arslantepe Höyüğü ve Aslantepe Höyüğü olarak iki başlık bulunmaktadır. 24 Aralık 2018 tarihi itibarıyla Arslantepe Höyüğü başlığı altında 15 Türkçe ve 1 İngilizce olmak üzere toplam 16 yorum bulunmaktadır. İlk yorum Ağustos 2012 yılında yapılmıştır. İkinci başlık olan Aslantepe Höyüğü'nde ise ilk yorum Haziran 2013 yılında yapılmıştır. 24 Aralık 2018 tarihi itibarıyla Aslantepe Höyüğü başlığı altında 46 Türkçe, 12 İngilizce, 2 Fransızca, 2 Rusça, birer Almanca, İtalyanca ve Japonya yorum olmak üzere toplam 65 yorum bulunmaktadır. Çalışma kapsamında her iki başlık altında bulunan toplam 81 yorum incelenmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Arslantepe Höyüğü hakkında yorum yapan 81 ziyaretçinin verdikleri puanlara ilişkin genel durum Tablo 2'de görülmektedir. Buna göre; ziyaretçilerin yarısından fazlası Arslantepe Höyüğü için mükemmel oyu kullanmışken, 1 adet berbat ve 2 adette kötü oyu Arslantepe Höyüğü için verilmiştir. Oy dağılımı 47 mükemmel, 26 çok iyi, 5 ortalama, 2 kötü ve 1 berbattır. Bundan dolayı yorum yapan ziyaretçilerin büyük bir çoğunluğunun Arslantepe Höyüğü hakkında olumlu düşünmektedir denilebilir.

Arslantepe Höyüğü TripAdvisor Çevrimiçi Yorumlarının İçerik Analizi İle İncelenmesi
Yunus TOPSAKAL

Tablo 2. Arslantepe Höyüğü Oy Oranları

	Frekans	%
Mükemmel	47	58,03
Çok iyi	26	32,10
Ortalama	5	6,18
Kötü	2	2,46
Berbat	1	1,23
Toplam	81	100

Yazar tarafından TripAdvisor verileri ile oluşturulmuştur

Ziyaretçilerin yorum yazarken Arslantepe Höyüğü için kullandıkları başlıklar ile ilgili bulgular ise Tablo 3’de verilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde toplam 6 adet başlığın olumsuz ima çağrıştırdığı, diğerlerinin ise genel olarak olumlu başlıklar olduğu görülmektedir. 11 yorum için ziyaretçiler “mutlaka ziyaret edin” başlığı kullanmıştır. Bu başlığı 7 adet “tarihi sevenler gidebilir” ve 6 adet “mükemmel” başlığı takip etmektedir. Bundan dolayı yorum yazan ziyaretçilerin Arslantepe Höyüğü’nün ziyaret edilmesi gereken bir alan olarak gördüğü ve tavsiye ettikleri söylenebilir. Yorum başlıklarında “7000 yıllık bir kent”, “6000 yıllık” ve “5000 yıllık” diye farklı tarihlere dikkat çeken başlıklar bulunmaktadır. Bunun nedeni ise Arslantepe Höyüğü kazılarının halen devam etmesi ve bulunan tarihi eserlerin farklı dönemlere ait olmasından kaynaklanmaktadır. Benzer şekilde 4 adet yorumun başlığında “ilk şehir devleti”, 4 adet yorumun başlığında “ilk saray ve kılıçlar” ve 3 adet yorumun başlığında da “dünyanın en eski sarayı” ifadelerine yer verilerek Arslantepe Höyüğü’nün tarihteki önemine vurgu yapılmıştır.

Tablo 3. Yorum Başlıkları İle İlgili Bulgular

Başlık	f	Başlık	f
Mutlaka ziyaret edin	11	5000 yıllık	1
Tarihi sevenler gidebilir	7	M.Ö. 2000 yılı bir saray	1
Mükemmel	6	Tarihin en eski yerleşkesi	1
Arslantepe Höyüğü	5	Yerleşik hayata geçilmesi	1
İlk şehir devleti	4	Medeniyetin tarihi	1
İlk saray ve kılıçlar	4	Yaşayan tarih	1
Tarihte bir gezinti	4	İlgi çekici	1
Dünyanın en eski sarayı	3	İyi korunmuş alan	1
Arslantepe Höyüğü	3	Önemli bir tarihi miras	1
Muhteşem tarih	3	Manzarası harika	1
İlginç bir alan	3	İtalyan arkeologlar	1
Tarihin başlangıcı	2	Abartmaya gerek yok	1
Olağanüstü	2	Sadece manzara	1
Büyüleyici	2	Daha fazla sahip çıkılmalı	1
Güzel	2	Rezalet	1
7000 yıllık bir kent	1	Gerek yok	1
6000 yıllık	1	Bakımsız	1

Yazar tarafından TripAdvisor verileri ile oluşturulmuştur

Yorum içeriklerine bakıldığında ise dikkat çekici ve ziyaretçiler tarafından vurgulanan özellikler şu şekilde özetlenebilir;

- 5000 yıl önce kurulan ilk devletin kalıntıları,
- İlk devletin doğduğu, 15-25 yaşlarındaki insanların ilk devleti kurduğu yer,
- Giriş kapısının iki yanında iki aslan heykeli ve karşısında devrilmiş bir kral heykeli ile Geç Hitit Sarayı,
- Çıkan evler genelde kerpiç yapılardır,
- Malatya'da ilk uğranılacak bir mekan,
- Alanı küçük etkisi büyük bir kerpiç saray,
- Kerpiçten inşa edilmiş ve bugüne kadar varlığını koruyabilmiş kalıntılar,
- Kerpiç duvarların üzerinde kök boya ile yapılmış resimler,
- Kazı alanı yaz kış ziyarete uygun,
- Höyük tarihin başlangıcı olarak anılabilir,
- Hitit dönemine ait bir saray ortaya çıkarılmıştır,
- M.Ö. 3000 yılında insanların yerleşik hayata geçmesi, bir arada yaşama çabaları, yiyecek toplama ve depolama sebepli çekişmelerin başlaması ve güçlü olanın stoku ele geçirerek herkese dağıtmaya başlaması,
- İlk saray oluşumları,
- Duvarlarda hala kendini koruyan karbon ve kökboyası ile yapılan resimler,
- Sadece %10'luk bir kısım ortaya çıkarılmıştır,
- Kazılar sırasında aslan heykeli, Hitit kral heykeli, kılıçlar, savaş aletleri, mühürler ve çok sayıda seramik kaplama bulunmuştur,
- İlk savaş aletleri burada bulunduğu için savaşın başladığı yer olarak kabul edilir,
- Dünyanın ilk kerpiç sarayını içinde barındırır,
- Ticarete ilk defa mühür kullanılmıştır,
- Tarih boyunca yaşamış medeniyetleri ve onların neler yaptıklarını merak edenler için,
- Ziyaret süresi yaklaşık 15-20 dakika sürüyor ve giriş ücretsiz,
- Müzenin bulunduğu Battalgazi ilçesi tarihi eser ve kültürel birikim açısından çok zengin. Müzeye en fazla 15 km ötede birçok tarihi mekan bulunuyor,
- Bizanslılar tarafından mezarlık olarak kullanılmış bir yerdir,
- Gezdiğiniz her noktada o bölümün ayrıntılı açıklaması sizlere rehberlik ediyor,
- Gezerken kendinizi o zamanda yaşamış günlük telaşın içinde biri gibi hissedeceksiniz, her şey hayal gücünüze bağlı olarak canlanacak,
- İnsanların yerleşik hayata geçtiği ilk bölgelerden birisi,
- Unesco'nun dünya kültür mirası geçici listesinde yer almakta,
- Bu topraklarda 4 çağ yaşanmış ve burada hepsinin kalıntılarını bulmuşlar,
- Alan geçici bir çatı ile kaplıdır, turistin alan içi bölgelere erişimi sınırlıdır,
- Eğitici ve bilgilendirici bir gezi yapmak ve çocuklarınızla verimli saatler geçirmek için uygun,
- 5000 yıl önce bildiğimiz anlamda devlet kavramının tohumlarının atıldığı yer,
- Anadolu'da kurulmuş ilk şehir devleti yapılanmasının görüldüğü yerleşim yeri,

Arslantepe Höyüğü TripAdvisor Çevrimiçi Yorumlarının İçerik Analizi İle İncelenmesi
Yunus TOPSAKAL

- Dünyanın en eski kral mezarı ve en eski kılıçları gibi çok sayıda tarihi objeye ev sahipliği yapıyor,
- Hititlerden kalma duvar resimleri ve örnek bir Hitit evi görebilirsiniz,
- Ören yerinin tek kötü yanı yanında bir arkeoloji müzesinin olmaması,
- Geç Hitit ve Asur ticaret kolonilerinin yaşam koşulları ve örgütlenmelerinin canlandırılması,
- Ankara'da Anadolu Medeniyetleri müzesini gezdiyseniz giriş kapısındaki dev iki aslan buradan çıkarılmıştır.

Yukarıda yorumlardan alınan bazı ifadelerle bakılınca genel olarak alanın tarihi ile ilgili yorumlar yapılmıştır. Özellikle höyüğün 5000 yıllık olması, dünyanın ilk sarayının yer alması, ilk kılıç ve savaş aletlerinin höyükte bulunması, ilk devletleşmenin höyükte gerçekleşmesi, ticarete ilk defa mühür kullanılması, duvarlarda Hititlerden kalma kök boya resimlerin varlığı ve en eski kral mezarı gibi Arslantepe Höyüğü'nün tarihe ışık tutan yönlerine vurgular yapılmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışmanın temel amacı dünyada önemli tarihi kalıntılara sahip Malatya Arslantepe Höyüğü'nün TripAdvisor çevrimiçi yorumlarının incelenmesi, höyük alanı ile ilgili görüşlerin ortaya çıkarılması ve bu doğrultuda önerilerde bulunmaktadır. Bu kapsamda öncelikle kültür turizmi literatürü incelenmiştir. Ardından Arslantepe Höyüğü ile ilgili bazı önemli genel bilgiler verilmiştir. TripAdvisor.com sitesinden Arslantepe Höyüğü hakkındaki ziyaretçi yorumları ile ikincil veriler kullanılarak içerik analizi yaklaşımı izlenmiştir. Toplam 81 ziyaretçi yorumu çalışmada irdelenmiştir. Ziyaretçilerin yarısından fazlası (%58,03) Arslantepe Höyüğü için mükemmel oyu kullanmışken, 1 adet berbat ve 2 adette kötü oyu Arslantepe Höyüğü için verilmiştir. 11 ziyaretçi yorumuna “mutlaka ziyaret edin” başlığı vermiştir. Yorumlar incelendiğinde genel olarak alanın tarihi ile ilgili yorumlar yapılmıştır. Çalışma kapsamında Arslantepe Höyüğü'nün sahip olduğu potansiyelin, ziyaretçi yorumları da göz önünde bulundurularak kültür turizmi kapsamında değerlendirilmesi için şu öneriler sunulmuştur;

- Höyük genel olarak Arslantepe olarak isimlendirilmektedir. Bundan dolayı özellikle internette yer alan yerel yönetimler, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve alt birimlerinin tanıtım ve bilgilendirmelerinde yer alan Arslantepe'nin Arslantepe olarak güncellenmesi önerilmektedir,
- Yurtdışı ve yurtiçinde özellikle tarihe ilgi duyan turistlere yönelik Arslantepe'nin dünyanın ilk olan özelliklerine vurgu yapılarak tanıtım ve pazarlamasının gerçekleştirilmesi gerekmektedir,
- Arslantepe Malatya şehir merkezine 7 km ve ana caddeye yakın olmasına rağmen Arslantepe ile ilgili yönlendirme levhalarının azlığı dikkat çekmektedir, bundan dolayı yeterli düzeyde yönlendirme levhalarının yerleştirilmesi gerekmektedir,
- Arslantepe Höyüğü'nden 1930'lu yıllarda çıkarılan önemli eserler o yıllarda Malatya'da müze olmamasından dolayı başka müzelere gönderilmiştir. Şuan bazı eserler Malatya müzesinde sergilenmektedir. Arslantepe Höyüğü'nün çevresi arkeolojik müze projesi için uygun yerlere sahiptir. Dolayısıyla tarih yerinde güzeldir düşüncesiyle Arslantepe'den çıkarılan eserlerin tekrar Arslantepe'ye getirilerek burada bir müze içerisinde sergilenmesi önerilmektedir,

Arslantepe Höyüğü TripAdvisor Çevrimiçi Yorumlarının İçerik Analizi İle İncelenmesi
Yunus TOPSAKAL

- Gelişen yeni nesil teknolojiler (sanal gerçeklik, arttırılmış gerçeklik gibi) kullanılarak höyükte gerçekleşen ilk savaşlar, ilk ticaretler ve ilk devletleşme sanal ortama aktarılabilir ve arttırılmış gerçeklik ile ziyaretçilere deneyimlendirilebilir,
  - Bölgenin aynı zamanda Nemrut Dağı Milli Parkına; Eski Malatya olarak bilinen ve Ulu Cami, kervansaraylar, kümbetler, eski şehir surları gibi tarihi eserlere sahip bölgeye; sağlık turizmi kapsamında 5 yıldızlı tesis yapılan İspendere Şifalı İçmecelerine yakın olmasından dolayı tur rotaları hazırlanarak bu potansiyelin kullanılması önerilmektedir,
  - 1985-2015 yıllarında arasında İtalyan arkeologlar tarafından Arslantepe Höyüğü ile ilgili çoğu İtalyanca olan 55 adet makale, 1964-2014 yılları arasında çoğu İtalyanca 18 kazı raporu, 1993-2014 yılları arasında 8 adet tamamlanmış doktora tez ve devam eden 2 adet doktora tez çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ulusal Tez Merkezine göre Türkiye’de ise Arslantepe Höyüğü’nü inceleyen 5 adet yüksek lisans ve 1 adet doktora tezi bulunmaktadır. Arslantepe Höyüğü’nü konu alan özellikle turizm ve tarih çalışmalarının ülkemizde arttırılması gerekmektedir.
- Çalışmada Tripadvisor sitesinde yer alan toplam 81 ziyaretçi yorumu kullanılmıştır. Gelecek çalışmalarda anket yöntemi ile veri toplanıp inceleme yapılması ziyaretçi motivasyonunu ve fikirleri ortaya çıkartabilir.

KAYNAKÇA

- Adams, M. K. (2008). Cultural tourism. Darity, W.A (Ed.). International encyclopedia of the social sciences. USA: MacMilan.
- Aklanoğlu, F. (2010). Geleneksel yerleşmelerde kültür turizmi: Beypazarı örneği. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 10(2), 125-136.
- Ashworth, G. J. ve Dietvorst A. G. (1995). Tourism and spatial transformations. Wallingford, Oxon, UK: CAB International.
- Atasoy, F., İnceöz, S. ve Öztürk, İ. (2018). Kırsal turizm kapsamında gerçekleştirilen kültür turizmi: Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası örneği. Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi, 2(1), 6-14.
- Aubert, A. ve Csapo, J. (2002), Unique features of the tourist attractions in Hungary’s historical small cities. Aubert, A. ve Csapo, J. (Ed.). Settlement dynamics and its spatial impacts. Pecs: University of Pecs Department of Tourism.
- Avrupa Komisyonu (2002). Europeans and their holidays. Brussels: EC.
- Bingöl, Z. (2004). Akdeniz bölgesinin kültür ve inanç turizmi potansiyeli açısından değerlendirilmesi. Bilgi, (8)1, 125-137.
- Csapo, J. (2012), The role and importance of cultural tourism in modern tourism industry, strategies for tourism industry. Kasimoğlu, M. (Ed.). Micro and macro perspectives. Croatia: InTech.
- ECTARC (1989). Contribution to the drafting of a charter for cultural tourism. Llangollen, Wales: European Centre for Traditional and Regional Cultures.
- Feifer, M. (1985). Tourism in history from imperial Rome to the present. New York: Stein and Day.

Arslantepe Höyüğü TripAdvisor Çevrimiçi Yorumlarının İçerik Analizi İle İncelenmesi
Yunus TOPSAKAL

- Frangipane, M. (2001). The transition between two opposing forms of power at Arslantepe (Malatya) at the beginning of the 3rd millenium. *Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi*, 4, 1-24.
- Frangipane, M., Andersson S.E., Laurito, R., Möller-Wiering, S., Nosch, M., Rast-Eicher, A. ve Wisti L.A. (2009). Arslantepe, Malatya (Turkey): textiles, tools and imprints of fabrics from the 4th to the 2nd millennium BCE. *Paleorient*, 35(1), 5-29.
- Horvath, A. (1999). *Tourism in culture - culture in tourism*. Budapest: Hungarian Cultural Institute.
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr>, erişim tarihi: 06/01/2019.
<http://www.malatyakulturturizm.gov.tr>, erişim tarihi: 06/01/2019.
- https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-g298018-d3511536-Reviews-or10-Melid-Malatya.html, erişim tarihi: 06/01/2019.
- https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-g298018-d3628599-Reviews-Aslantepe_Ruins-Malatya.html, erişim tarihi: 06/01/2019.
- ICOMOS (1997). *Charter for cultural tourism*. erişim tarihi: 06/01/2019, <http://www.icomos.org/tourism/>
- İbret, Ü., Aydınözü , D. ve Uğurlu, M. (2015). Kastamonu şehrinde kültür ve inanç turizmi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 32(Temmuz), 239-269.
- Kurgun, H. ve Yumuk, Y. (2013). Yöresel el sanatlarının kültürel turizmin gelişimindeki rolü: Görece (Boncukköy) ve Nazarköy örnekleri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(1), 27-32.
- McIntosh, R. ve Goeldner, C. (1990). *Tourism: principles, practices, philosophies*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- McKercher, B. ve Cros, H. (2002). *Cultural tourism: the partnership between tourism and cultural heritage management*. New York: Haworth Hospitality Press.
- Munsters, W. (1996). *Cultural tourism in Belgium*. Richards, G. (Ed.). *Cultural tourism in Europe*. Wallingford: CABI.
- Palmieri, A. (1981). Excavations at Arslantepe (Malatya). *Anatolian Studies*, 31, 101-120.
- Pereiro, X. (2002). *Cultural tourism: readings of anthropology*. Perez, X.P. (Ed.) I. International Congress of Cultural Tourism. *Noticias de Antropología y Arqueología (NAYA)*, Buenos Aires.
- Richards, G. (2005). *Cultural tourism in Europe*. Wallingford: CABI.
- Stebbins, R. A. (1996). Cultural tourism as serious leisure. *Annals of Tourism Research*, 23(4), 948-950.
- Tapur, T. (2009). Konya ilinde kültür ve inanç turizmi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 473-492.